

Skötselplan för naturreservatet Ålshult i Tingsryds kommun

Innehållsförteckning

Skötselplan för naturreservatet Ålshult i Tingsryds kommun	1
Beskrivningsdel	4
1. Syftet med reservatet	5
2. Administrativa data	6
Naturtyp	7
Areal enligt nuvarande förhållanden (ha)	7
Areal enligt bevarandemålen (ha)	7
3. Historia och historisk markanvändning	8
Nuvarande markanvändning	8
Historisk markanvändning	8
4. Områdets bevarandevärden	9
4.1 Geologiska och hydrologiska förhållanden	9
4.2 Biologiska värden	10
4.3 Kulturhistoriska värden	11
4.4 Friluftsliv	12
4.5 Anläggningar	12
5. Genomförda inventeringar och dokumentation	12
Plandel	14
6. Skötselområden	14
6.1 Bevarandemål för hela området	14
6.2 Generella riktlinjer och åtgärder för hela området	14
6.3 Skötselområden	16
Typ av skötselområde	16
Antal delområden	16
Areal (ha)	16
7. Jakt och fiske	26
8. Bränder, storm, översvämningar, insekts-/svampangrepp	27
9. Barnperspektivet	27
10. Utmärkning	27
11. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder	28
12. Förvaltning, tillsyn och uppföljning	28
13. Skötselplanekarta	29

Beskrivningsdel

Naturresevatets centrala del består av sjön Åsnens västra utlopp vid Ålshult via Brosjön, en grävd kanal och vidare till Trässhultsjön. Utöver vattendrag och sjö ingår omgivande skogar med barrblandskog, lövrik blandskog, ädellövskog, våtmark samt i norra delen en mindre del med odlingslandskap.

Kanalen från Åsnen till Hönshyltefjorden grävdes på 1830-talet. I detta dokument kallas kanalen Trässhults kanal. Syftet var att sänka Åsnen för att vinna odlingsmark. Före grävningen hade Brosjön sitt utlopp norrut i Åsnen och Trässhultsjön hade ursprungligen sitt utlopp rakt österut i Mörrumsån vid Blidingsholm. Trots att kanalen är anlagd har vattendraget över tid utvecklats till ett naturliknande vattendrag med en variation av strömmande partier och djuphålur. Det finns såväl steniga bottnar som bottnar med finare material. Utmed och i vattendraget finns det en rik förekomst av död ved i olika former. Tillsammans ger detta upphov till en stor variation av livsmiljöer med stor artrikedom. Djurlivet är biologiskt intressant med stormusslorna tjockskalig målarmussla, spetsig målarmussla och stor dammussla. Övrigt djurliv i vattnet är både individrikt och artrikt med flera mindre vanliga arter bland nattsländur och jungfrusländur.

Skogarna på fastmarken består av barrblandskog, lövrik blandskog och ädellövskog. Här finns rikligt med gamla och grova träd av tallar och ädellövträd, framför allt ek och bok. I låglänta partier utmed vattnet finns sumpskogar med al och björk samt gammal granskog. Vid Ålshult ingår odlingslandskap med små åkrar omgivna av ädellövskog. I skogen växer orkidén knärot och linnéa som trivs i äldre skogar. På träd och död ved växer flera ovanliga svampar, mossor och lavar, bland annat rutsinn på ek och lunglav på bok.

Fågellivet är intressant med bland annat kungsfiskare, försärla, storskrake, drillsnäppa, sävsparv, rördrom, mindre hackspett, spillkråka och kattuggla. Kungsfiskaren kan ses sittande på den döda veden spanande efter fisk i vattnet. Gamla tallar är viktiga boträd för rovfåglar.

I skötselplanen anges i förekommande fall rödlistekategori för arter som omfattas av Artdatabankens rödlista 2015. Den svenska rödlistan är ett mått på arters utdöenderisk i landet och kategorierna är följande:

NT = Nära hotad

VU = Sårbar

EN = Starkt hotad

CR = Akut hotad

Arter inom kategorierna VU, EN och CR omfattas av begreppet "hotade".

1. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och restaurera värdefulla naturmiljöer i vattendrag, sjö och omgivande tall- och lövrika skogslandskap vid Åsnens västra utlopp. Det naturligt förekommande växt- och djurlivet ska bevaras och gynnas.
- vattendraget ska ha en variation av strömmande och lugna sträckor med god tillgång på död ved, livsmiljöer för vattenlevande organismer och möjlighet till vandring för dem.
- skogen ska vara naturskogsartad genom att vara varierad och flerskiktad med god tillgång på gamla träd, grova träd, ihåliga träd samt död ved.
- vattendragets och sjöarnas ekologiska status ska förbättras när ekologiskt funktionella kantzoner och svämplan bevaras och läckage av oönskade ämnen och slam till vatten minskar.
- området ska vara en tillgång för rörligt friluftsliv under förutsättning att det inte påverkar naturvärdena negativt.

Syftet ska uppnås genom att:

- naturmiljöerna bevaras genom föreskrifter som reglerar skogsbruk och olika typer av exploatering och störning.
- vattenmiljöer restaureras och nyskapas genom borttagning av vandringshinder och förbättring av bottnar och stränder.
- skogarna i huvudsak formas av naturliga processer vilket kan efterliknas genom naturvårdande skötsel. Genom skötsel ska också skog som är påverkad av skogsbruk restaureras, gran begränsas och livsmiljöer för växt- och djurlivet kan skapas. Tall och lövträd ska gynnas.
- lämpliga åtgärder vidtas för rörligt friluftsliv.

2. Administrativa data

Tabell 1. Administrativa data

Naturresevatets namn	Ålshult
NVR-id	2063361
Län	Kronoberg
Kommun	Tingsryd
Natura 2000-område	Området ingår inte i nätverket men kan komma föreslås i framtiden
Socken	Almundsryd
Lägesbeskrivning	Ca 6 km norr om Almundsryds kyrka i Ryd
Centrumkoordinater	X: 480683, Y: 6263432
Naturgeografisk region	12a, SÖ Smålands skog-/sjörika slätt
Huvudsaklig objektkategori	V, Sjö eller vattendrag
IUCN-kategori	IV, Habitat/Artskyddsområde (Habitat/Species Management Area)
Fastigheter och ägarkategori	Ålshult 1:4, Privat Trestenshult 1:2, Privat
Servitut/rättigheter/ samfälligheter	Trestenshult FS:3 Wexnet AB S. Åsnens fibernät Ek. förening
Sakägare	Enligt bilaga
Areal	Totalareal: 114,6 hektar, varav 61,6 hektar landareal och 53,0 hektar vattenareal
Förvaltare	Länsstyrelsen i Kronobergs län

Tabell 2. Prioriterade bevarandevärden.

Typ	Värde
Naturtyper	Sjö, vattendrag, ädellövskog, taiga, lövsumpskog
Strukturer	Strömmande vattendragssträckor omväxlande med djuphålor, fungerande svämplan, sumpskog, död ved i vatten, steniga, grusiga, sandiga bottnar gamla grova träd, död ved, boträd för rovfåglar, hålträc solitära solbelysta ädellövträd
Arter	Stormusslor, fågel, svampar, mossor, lavar, kärlväxter
Friluftsliv	Naturupplevelser i anslutning till vatten i ett artrikt och omväxlande landskap

Tabell 3. Naturtyper enligt nuvarande förhållanden (KNAS) och enligt bevarandemålen.

Naturtyp	Areal enligt nuvarande förhållanden (ha)	Areal enligt bevarandemålen (ha)
Vatten	89,5	89,5
Öppen våtmark	17,7	17,7
Ädellövskog	8,8	*
Triviallövskog med ädellövinslag	0,3	*
Triviallövskog**	7,0	*
Tallskog**	11,4	*
Granskog**	14,4	*
Barrblandskog**	8,7	*
Lövblandad barrskog**	17,0	*
Hyggen,ungskog, m.m.	4,8	-
Åkermark	1,9	1,9
Övrig mark (väg m.m.)	1,9	1,9
SUMMA	114,6	114,6

* ädellöv och triviallov samt tall ska gynnas, vilket innebär att andelen granskog och barrblandskog kommer att minska och de andra skogstyperna öka.

**inkluderar skog på våtmark.

3. Historia och historisk markanvändning

Nuvarande markanvändning

Området består främst av vatten och skogsmark men det finns även mindre delar med öppet odlingslandskap i norra delen. Vissa delar av skogen är redan skyddad som biotopskyddsområde.

Historisk markanvändning

Fornlämningar från stenåldern visar att det bott människor i dessa trakter under mycket lång tid. Endast några få historiska kartor har hittats som beskriver den historiska markanvändningen i området.

Ålshult var tidigt ett frälsehemman. Ålshults järnbruk anlades troligen 1634 och var i bruk till 1827 då järnbruket inköptes av grevarna Hamilton på Huseby som lät riva järnbruket och slog samman bruksrörelsen med den vid Huseby. För byn Ålshult saknas äldre, historiska kartor. Inägomarker fanns omkring 1950 kring Ålshult i nordligaste delen av reservatet, kallat Grövik, och vid Kanaltorpet (vid Gräskullabron). Vid Grövik låg en gård eller ett torp som man kan se ruiner av. Här finns rester av både låga övertorvade rösen och högre rösen. Det finns också åkrar som hålls öppna genom vallslåtter eller bete. Dessutom finns på många ställen i skogen spår i form av stenmurar och odlingsrösen.

Byn Trestenshult finns omnämnd redan år 1545. Byn brändes ner av danskarna år 1612. Därefter fick riksamiral Kark Gyllenhjelm Trestenshult i donation och byggde upp ett säteri som så småningom övergick till kronans ägo. Laga skifteskarta från 1832 över Trestenshult visar att inägomarken var koncentrerad till den västra sidan av kanalen och Trässhultsjön.

Marken öster om Brosjön, Trässhults kanal och Trässhultsjön har utgjorts av utmark som varit bevuxen med skog under lång tid. Den långa skogliga kontinuiteten syns än idag med äldre barrskogar med gran och tall som är minst 150 år gamla.

Brosjön hade ursprungligen sitt utlopp norrut i Åsnen. Trässhultsjön hade ursprungligen sitt utlopp rakt österut i Mörrumsån vid Blidingsholm. En kanal grävdes på 1830-talet mellan Brosjön och Trässhultsjön och vidare ner mot Brändeborgsfjorden. Kanalen i sin helhet kallas i detta dokument för Trässhults kanal, men de olika delarna kallas också Gräskulla kanal (mellan Brosjön och

Trässhultsjön) och Ålshults kanal (mellan Trässhultsjön och Hönshyltefjorden). Syftet var att sänka sjön Åsnen med 60 cm för att vinna mer odlingsmark. Före grävningen är det troligt att här fanns stor andel sumpskog eller våtmark. Att döma av de uppgrävda massorna vid sidan av kanalen fanns den största klacken i norra delen närmast Brosjön. Under åren 1939 till 1971 ökade regleringsamplituden i Åsnen vilket innebar att vattenståndet i Åsnen sänktes mer vintertid och vid torrperioder. År 1976 sänktes Åsnen ytterligare cirka 50 cm och en grunddamm anlades i de övre delarna av Trässhults kanal för att leda mer vatten i det östra utloppet vid Hackekvarn. Detta påverkade växt- och djurlivet negativt eftersom det blev ett vandringshinder och dessutom påverkades vattenföringen i kanalen vid låga vattenstånd. Det gjordes även ett misslyckat försök att sänka Trässhultsjön i början av 1900-talet, detta var dock olagligt och återställdes omedelbart.

4. Områdets bevarandevärden

4.1 Geologiska och hydrologiska förhållanden

Landskapet kring Trässhults kanal domineras av stora flacka moränryggar i öst-västlig riktning. De högsta punkterna i terrängen ligger strax över 150 m över havet och variationen i höjd är 10 - 20 meter. Isälvsmaterial förekommer i form av en rullstensås som ligger i kanten av hela områdets västsida, längs allmänna vägen 126 och enskilda vägen mot Getnö.

Kanalens grävda fåra med en bredd på 15 - 26 meter är för bred för dagens flödesregim, men ett mindre vattendrag har börjat utvecklas inom den bredare fåran. Kanalens övre delar har rik förekomst av död ved och bottensubstratet i fåran varierar kraftigt med sten, block, grus och ansamlingar av sand. Även vattendjupet varierar mellan grunda strömmande partier och höljor med ett djup på cirka 1,5 meter. Vattendragets kanter varierar från höga, stabila kanter i den norra delen till lägre och branta kanter (cirka 60 centimeter) där tecken finns på erosion. I vissa delar är stranden flack med videsnår.

Undersökningar visar på en viss avvikelse när det gäller påverkan av näringsämnen. Området har måttlig status med avseende på näringsämnen och bedöms ha övergödning. Andra faktorer som inte uppfyller god status är hydromorfologiska kvalitetsfaktorer såsom konnektiviteten i vattendraget. Det gäller både upp- och nedströms samt i sidled till närområde och svämplan. Konnektivitet betyder

sambandet i vattendraget som gör att arter kan förflytta sig uppströms och nedströms, det vill säga att onaturliga vandringshinder tas bort.

4.2 Biologiska värden

I reservatet ingår både vatten och landmiljöer. I området finns en stor variation av naturtyper som förstärker varandra och ger upphov till en rik biologisk mångfald.

Skötselområde 6B och 6C är sedan tidigare skyddade som biotopskyddsområden.

Vattenmiljö och stränder

Vattendragets variation med både strömsträckor och lugna vatten samt ett varierat bottensubstrat och mycket död ved ger goda förutsättningar för ett rikt liv i vattnet både vad gäller bottenfauna och stormusslor. I vattenområdet finns stormusslorna större dammussla, allmän dammussla, spetsig målarmussla och tjockskalig målarmussla varav den sistnämnda är en starkt hotad art (EN). Dammusslorna trivs bäst i finkorniga sandiga botten medan stor dammussla framför allt lever i sjöarnas djupare partier. Målarmusslorna vill ha mer grusiga botten och den tjockskaliga målarmusslan finns framförallt i djupare partier i vattendraget.

Provtagning av bottenfauna (djurliv, främst ryggradslösa djur) i vattendraget har visat på en stor artrikedom framförallt i strömmande sträckor i den norra delen av kanalen. Både antalet arter och antalet individer är stort. Vid inventeringen fanns 59 olika organismgrupper. Bottenfaunan dominerades av sötvattenshydror, dagsländor samt fjädermyggor men det hittades även 10 mer ovanliga arter, bland annat flodflickslända, blåtandad jungfruslända, flera nattsländor samt vattenfis och brun virvelbagge. Signalkräfta finns i området.

Inget provfiske har utförts i vattenområdet men det är sannolikt att det förekommer samma fiskfauna som i övriga Åsnen med främst abborre, mört och gädda. I området mellan Brosjön och Trässhultsjön har rikligt med sandkrypare noterats. Även om vattensträckan inte bedöms vara särskilt lämplig för öring skulle borttagande av vandringshinder göra det möjligt för öring och andra fiskarter att vandra vidare upp i Mörrumsåns vattensystem. Snok och vanlig groda finns.

Fiskätande fågel finns det inom hela området bland annat kungsfiskare (VU) som sitter på den döda veden och spanar efter fisk. Bland andra fiskätande fågelarter kan nämnas häger, havsörn och fiskgjuse. Rördrom (NT) trivs i täta vassar där den häckar och livnär sig på fisk, grodor och vatteninsekter. Även

sävsparv (NT) häckar i täta vassar och buskrika områden nära vattnet. Övriga fåglar är forsärila, storskrake, kricka, knipa, drillsnäppa (NT), mindre hackspett, spillkråka och kattuggla.

Kantzoner utmed vattnet är viktiga miljöer för insekter som i sin tur utgör föda åt fåglar, groddjur med mera. Sjöarna har långgrunda stränder och de grunda områdena domineras av vit näckros. Vass, säv och kaveldun förekommer tämligen rikligt vid grunda vikar och utlopp. På grunt vatten förekommer svalting, strandklo, löktåg och vattenmåra. Vid stränderna växer bland annat vattenklöver, kråklöver, jättegröe, topplösa och flaskstarr. Utmed vattendragssträckan dominerar säv, jättegröe och kaveldun. Det finns även missne. I Trässhultsjön förekommer vattenväxten sjögull, en invasiv främmande art.

Barr-, bland- och lövskogar

I reservatet finns flera värdefulla skogstyper med gamla grova träd och en rik förekomst av död ved. Längs stränderna finns gamla, grova tallar. I området finns talticka (NT) som endast växer på gamla, levande tallar. Dessa tallar utgör viktiga boträd för bland annat rovfåglar. I äldre barrnaturskog med tall och gran finns knärot (VU) och linnéa. På grova granlångor finns vedtrappmossa (NT) och kornknutmossa, som visar på lång skoglig kontinuitet med kontinuerlig tillgång på grövre död ved.

Även miljöer med ädellövskog har mycket höga naturvärden. Här finns jätteträd och hålträd som har stor betydelse för lavar, mossor, svampar, vedlevande insekter och fåglar. Lavfloran är rik med arter som grymig lundlav, liten lundlav, dvärgbägarlav, rostfläck, havstulpanlav och koralllav. Här finns också fällmossa samt svamparna spinnfingersvamp, guldkremla och rutsinn (Xylobulus frustulatus) (NT), Lunglav (NT) och sotlav.

Gott om hålhäckande fåglar förekommer bland andra mindre hackspett (NT), spillkråka (NT), talltita (NT), tofsmes och kattuggla, som alla gynnas av äldre blandskogar med rik tillgång på såväl grov död ved som gamla levande träd som är lämpliga som boplatser.

4.3 Kulturhistoriska värden

Inom reservatet finns spår efter mänskliga aktiviteter. Redan under stenåldern fanns det människor i trakten. En boplatz från äldre och yngre stenåldern finns utanför naturreservatet vid kanalens utlopp i Brändeborgsfjorden. Här har det gjorts flera fynd av främst flintaföremål, bland annat flintavslag, borrar och pilspetsar.

Inom reservatet finns spår från äldre bebyggelse vid Grövik, se ovan under "Historisk markanvändning". Här finns bland annat en husgrund och olika typer av rösen.

I Trässhults kanals övre del finns en valvbro byggd med fyra valv. Enligt äldre källa från lokalbefolkningen byggdes bron cirka 1840 i samband med att kanalen grävdes. I skogen sydost om valvbron finns omedelbart utanför reservatsgränsen resterna från en tjärframställningsplats (RAÄ nr Almundsryd 256:1) och en tjärränna (cirka 18 meter lång) vars botten och kanter är täckta av stelnad tjära.

4.4 Friluftsliv

4.4.1 Tillgänglighet

Området nås via bil från länsväg 126 mellan Gottåsa och Norraryd eller alternativt från länsväg 120 mellan Tingsryd och Ryd. Busshållplats finns vid väg 361.

4.4.2 Slitage och störningar

Vattendragets botten där stormusslorna lever är känslig för slitage vid lågvatten om till exempel kanoter dras fram och människorna går till fots i vattnet. Hänsyn till häckande fåglar måste tas om anordningar för friluftslivet ska anläggas.

4.5 Anläggningar

Det finns inga byggnader eller anordningar förutom jakttorn i området idag.

5. Genomförda inventeringar och dokumentation

Naturvärdesinventering av Trässhults kanal – hydromorfologi och biologi. ISSN 1103-8209, meddelande nr 2009:14.

Åsnen - limnologiskt kunskapsunderlag för nationalparksbildande ISSN 1103-8209, Meddelande nr 2013:02.

Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer. Naturvårdsverket. Rapport 5666, 2007.

Nicklasson, A. 1975. Växtekologisk dokumentation och regleringseffekter.

Länsstyrelsen. Biotopkartering av vattendrag 2016.

Länsstyrelsen. Miljöövervakning av stormusslor, perioden 2010-2022.

Vattendomar för sjön Åsnen.

Fiskvandring i Åsnens utlopp - Förprojektering av fiskvägar vid Hackekvarn och i Ålshults kanal, Jönköpings Fiskeribiologi AB, 2017.

VISS-Vatteninformationssystem Sverige.

Skogsstyrelsen. Nyckelbiotopsinventering.

Artdatabanken. Digital tjänst Artportalen.

Riksantikvarieämbetet. Digital tjänst Fornsök.

Plandel

6. Skötselområden

Naturreseptatet är indelat i 9 skötselområden samt beskrivning av åtgärder för friluftslivet, skötselområde 10. Flera skötselområden är indelade i delområden, se skötselplanekartan sist i dokumentet.

6.1 Bevarandemål för hela området

Målet för hela naturreseptatet beskrivs relativt utförligt direkt i syftet, se ovan.

Vattenförekomsten ska uppnå god ekologisk status med avseende på vattnets kemiska kvalitet, konnektivitet (se förklaring av begrepp i kapitel 4.1) och biologiska innehåll. Kantzonen ska ta upp och binda oönskade ämnen såsom näringsämnen, miljögifter och slam så att dessa inte når ut i vattnet och påverkar vattnets kvalitet negativt. Zonen tillför även föda och substrat, till exempel ved, till vattenmiljöerna.

Kvarvarande öppna marker ska hållas öppna så långt möjligt och brynen ska skötas så att det finns gott om blommande buskar och träd. Skogsbete i anslutning till hävdade marker förhöjer värdena om tillgång till djur finns.

Invasiva främmande arter ska inte förekomma.

6.2 Generella riktlinjer och åtgärder för hela området

Konnektiviteten i vattendraget ska återställas så långt det är möjligt. Uppgrävt material som ligger i vallar får läggas tillbaka. Åtgärder i vatten som kan påverka allmänna eller enskilda intressen ska hanteras i särskild ordning enligt miljöbalken, till exempel ombyggnad av hålldammen som är en del av Åsnens reglering.

Restaurering av svämplan, sumpskogar och våtmarker genom hydrologisk återställning ska göras så långt det är möjligt. Det innebär att dränerande diken läggs igen. På de sträckor av kanalen där det finns vallar som skapats vid kanalens grävning kan vid behov öppningar skapas så att vattnet kan passera och svämma fritt.

Generellt sett gynnas lövträd och tall framför gran. Grova tallar i kantzonen mot vatten gynnas särskilt så dessa kan utveckla grovgreniga kronor som kan bli lämpliga boträd åt fåglar. Grova ädellövträd som vuxit upp i öppna

hävdade miljöer ska frihuggas från konkurrerande vegetation och tillgång till efterträdande träd ska värnas.

Stående och liggande ved, hålträd och savflöden ska aktivt skapas i skog och vid stränder med olika metoder, till exempel fällning, ringbarkning eller kapning till högstubbar. Detta sker främst i samband med övriga skötselåtgärder. Död ved kan också flyttas inom området och grov död ved kan tillföras utifrån. Även övriga träd som faller på olämpliga ställen får flyttas. Om det finns hängande eller döda träd som kan utgöra fara intill till exempel väg och stigar ska dessa fällas.

Träd och ris från skötselåtgärder får köras ut, efter att tillräcklig mängd utifrån naturvårdssynpunkt lämnats kvar som stående eller liggande ved, om detta är möjligt utan körskador. Den andel gran som lämnas kvar som död ved och som riskerar att ge upphov till angrepp av granbarkborre ska barkas.

Bryn med blommande buskar och träd ska skötas.

Granföryngring röjs bort vid behov i hela området.

Föryngring av löv- och tall kan vid behov gynnas genom åtgärder som till exempel småskalig markberedning i kombination med plantering/insådd av frö eller ollon av lokal proveniens. Hägn får sättas upp för att skydda föryngring.

Igenläggning av fungerande diken kan komma att utredas och kan eventuellt behöva prövas i särskild ordning som vattenverksamhet.

Bete får användas som skötselmetod i hela naturreservatet till exempel om brukare i angränsande marker visar intresse och kan beta, men bete är inte prioriterat som aktiv åtgärd i Länsstyrelsens förvaltning utöver vad som anges nedan i respektive skötselområde.

Vid behov i förvaltning, tillsyn och uppföljning får motordrivna fordon, drönare och vattenfarkoster användas.

Fågel-, fladdermus- och insektsholkar samt boplattformar för fåglar får vid behov sättas upp.

Främmande, invasiva eller inhemska expansiva arter ska tas bort.

Om Länsstyrelsen bedömer att syftet och de uppsatta målen för skötselområden, naturtyper eller arter hotas av visst vilt kan Länsstyrelsen eller av Länsstyrelsen utsedd uppdragstagare bedriva jakt för att begränsa skador. Detta kan till exempel gälla invasiva arter.

6.3 Skötselområden

Tabell 3. Skötselområden

Typ av skötselområde	Antal delområden	Areal (ha)
1. Sjö och vattendrag	2	53,0
2. Skyddszon vid vatten	6	13,5
3. Svämplan	3	2,3
4. Lövrik sumpskog	4	11,3
5. Ädellövskog	2	12,0
6. Barrblandskog	5	18,4
7. Öar	2	1,0
8. Åkermark	4	3,5
9. Betesmark	1	0,8
10. Friluftsliv	-	
SUMMA		114,6

Skötselområde 1: Sjö och vattendrag (53 ha)

Beskrivning

Inom reservatet finns 2 områden med sjö (skötselområde 1A-B), Brosjön och Trässhultsjön. Sjöarna förbinds genom Trässhults kanal (skötselområde 1C).

Kanalens övre delar har rik förekomst av död ved och bottensubstratet i fåran varierar mellan sten, block, grus och ansamlingar av sand. Vattendjupet varierar mellan grunda strömmande partier och höljor med ett djup på cirka 1,5 meter. Vattendragets kanter varierar från höga, stabila kanter i den norra delen till lägre och branta kanter (cirka 60 centimeter) där tecken finns på erosion. I vissa delar är stranden flack med videsnår.

Vattendragets variation med både strömsträckor och lugna vatten samt ett varierat bottensubstrat och mycket död ved ger goda förutsättningar för biologisk mångfald. I vattenområdet finns stormusslorna större dammussla, allmän dammussla, spetsig målarmussla och tjockskalig målarmussla (EN). Se mer om arter i vattendraget i kapitel 4.2 ovan.

Åtgärder behövs för att förbättra konnektivitet, kantzoner och svämplan.

Bevarandemål

- Sjöar och vattendrag ska vara av naturtypen Ävjestrandsjöar (naturtyp 3130) och Mindre vattendrag (3260).
- Sjö och vattendrag har fri vandringsväg för fisk och andra vattenlevande organismer.
- Vattenregleringen är anpassad så att risken för uttorkning i grunda vattendragsdelar minskar.
- Pågående naturliga geomorfologiska processer ska utvecklas i ett så kallat "riffle-poolsystem" i kanalens övre sträckning. Det innebär att grunda strömmande partier avlöses av djupare partier med djuphålor.
- Bottensubstrat som är lämpligt för stormusslor och andra bottenlevande djur är bevarade och påverkas inte negativt genom pålagring av slam.
- Block och död ved skapar en variation som bidrar till en hög artrikedom.
- Boplatser för fisklevande fågelarter ska finnas.

Skötselåtgärder

- Vandringshinder i Trässhults kanal tas bort i enlighet med särskild utredning och prövning som vattenverksamhet. Åtgärderna kan komma att omfatta sträckan från Brosjön och en bit nedströms hålldammen.
- För att påskynda utvecklingen av värdefulla livsmiljöer i vattendraget kan restaurering av vattendraget genomföras och tillförsel av sten, grus och sand kan vid behov göras.
- Övriga eventuella äldre vattendragssträckor kan efter särskild utredning restaureras, exempelvis en bäckfåra i östra delen av Långön.
- I de delar av kanalen där det finns vallar på sidorna kan det utredas om det behöver göras öppningar i vallarna så att det blir kontakt mellan vattendrag och svämplan bakom vallen.
- Död ved som faller ner i vattnet får ligga kvar. Ny död ved kan fällas i strandområdet. Om den döda veden utgör uppenbar risk eller om vattendraget spärras av helt av nedfallna träd får dessa antingen kapas eller dras in mot stranden.
- Bekämpa den främmande invasiva vattenväxten sjögull. Befintliga kolonier finns vid östra kanten av Trässhultsjön.

Skötselområde 2: Skyddszon vid vatten (13,5 ha)

Beskrivning

Totalt 6 skötselområden med kantzoner med skog vid vatten, minst 30 meter breda. Syftet är att skydda vattenområdena mot läckage av näringsämnen, miljögifter, slam och sediment. Kantzoner tillför även föda och livsmiljöer till vattenlevande organismer genom att löv och död ved hamnar i vattnet. Spridda i kantzonerna närmast vattnet finns gamla grova tallar, ädellövträd i form av ek och bok samt gamla björkar, sälgar och alar. Det finns också en hel del död ved. I några delar finns yngre barrdominerad skog med inblandning av lövträd. Den dominerande naturtypen i kantzonerna är barrblandskog.

Kantzoner 2A, 2C och 2D är utvecklingsmark där trädskiktets ålder, skiktning och trädslagsblandning behöver utvecklas mot mer löv och tall, samt ett ökat innehåll av äldre träd och död ved.

Skötselområde 2A domineras av yngre träd, tall och gran, men det finns även en hel del löv såsom björk, al, rönn, asp och spridda ädellövträd framför allt ek och bok.

Skötselområde 2C är en ung plantering som domineras av gran ända ut till strandlinjen. Litet inslag av björk, al, tall och rönn.

Skötselområde 2D utgörs av unga trädbestånd, björk i söder och tall i norr. Äldre träd finns närmast ån.

Skötselområde 2B är till stor del sumpskog. Trädskiktet domineras av gran och björk men här finns även grov tall och en del al. Det finns död ved och gamla grova träd av tall och björk samt senvuxen gran. På död senvuxen gran finns spår av de ovanligare vedskalbaggarne bronsbjörn och vågbandad barkbock.

Skötselområde 2E och 2F är branta och på vissa platser blockrika kantzoner mot vattnet. Tall dominerar med inslag av löv och gran. Dessa områden har redan idag höga värden som är kopplade till trädskiktet i form av gamla grovgreniga tallar, ädellövträd (främst ek och bok), samt död ved med både lågor och torrakor. Det finns även sälgar, alar och björkar vid vattnet. Boträd finns för hålhäckande fåglar och rovfåglar.

Bevarandemål

- Tall- och/eller lövdominerade blandskogar (naturtyp Taiga, 9010) där sammansättningen av trädslag kan variera över tid och inom områdena. Inslag av tall är karaktäristiskt och ska långsiktigt värnas i alla delar av skötselområdet. Utöver björk och asp värnas det inslag av bok och ek som uppträder naturligt. Andelen gran ska över tid inte överstiga 30%.
- Lövinslaget i anslutning till vattnet är särskilt stort.
- Skogen har stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. I skogarna finns tillgång på hålträd, stående och liggande multnande ved.

Skötselåtgärder

- Vidkroniga eller grova träd ska gynnas genom att inväxande träd fälls eller dödas genom till exempel ringbarkning. Även yngre träd och buskar får gynnas på detta sätt för att öka mångfalden av naturligt förekommande träd och buskar eller för att nyskapa vidkroniga träd.
- 2C: Kantzon ska förstärkas och utvecklas längs Trässhults kanals östra strand. Här finns idag en ca 20-årig granplantering ända ut till strandlinjen. Genom borttagning eller gallring av gran i ett eller flera steg kan på det på sikt utvecklas trädmiljöer med höga naturvärden.
- 2D: Kantzon ska förstärkas och utvecklas längs stranden genom röjning och gallring. Delvis yngre skog.
- Död ved i vattnet, se skötselområde 1.
- Begränsa andelen gran långsiktigt med olika åtgärder, främst genom röjning eller ringbarkning av ung gran.

Skötselområde 3: Svämplan (2,3 ha)

Beskrivning

Inom reservatet finns två svämplan där vattendragets övre del mynnar ut i Trässhultsjön, samt ett svämplan vid Trässhultsjöns nordöstra vik. Dessa svämplan är väl fungerande och översvämmas årligen. Vegetationen domineras av vass men här finns också kärrvegetation i form av pors, kråklöver, högvuxna starrarter, kärrsilja och videört.

Svämplan finns också i sumpskogar och i delar av övriga skötselområden (4, 6).

Bevarandemål

- Öppet strandkärr (Naturtyp 7140) eller en kombination av öppet strandkärr och svämlövskog (Naturtyp 91E0).
- Vattenståndsvariationer i områdena skapar viktiga livsmiljöer för biologisk mångfald.

Skötselåtgärder

- Røjning av igenväxning för att återskapa öppet kärr i vissa delar får göras om motiv finns för att gynna vissa artgrupper inom naturtypen och om resurser finns.
- Bekämpa den främmande invasiva vattenväxten sjögull om det uppstår kolonier.

Skötselområde 4: Lövrik sumpskog (11,3 ha)

Beskrivning

Sumpskogarna består till största delen av medelålders lövsumpskogar, varav en domineras av al (4B), övriga sumpskogar har ett större inslag av björk, sälg, hägg, asp, tall och gran. Brakved och pors finns i buskskiktet. I 4C finns en låg rullstensås och flera andra fastmarkskullar bland annat med tall i centrala delen.

Sumpskogarna utgör till viss del svämplan för vattendraget och sjöarna men har också en viktig funktion som översilningsmarker som tar hand om näringsämnen, miljögifter, humus och slam från omgivande skogs- och jordbruksmark. De har dessutom en vattenhållande förmåga.

Bevarandemål

- Lövsumpskog/svämlövskog (naturtyp 9080/91E0).
- Skogen har stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. I skogarna finns tillgång på hålträd, stående och liggande multnande ved. Gran utgör max 5% av grundytan.

Skötselåtgärder

- Eventuell igenläggning av fungerande diken så att vattnet översilar på bred front innan det når sjöar och vattendrag. Detta är främst aktuellt i skötselområdena 4B och 4C. Särskild utredning behövs för att bedöma om behov finns och om det i så fall finns risk för påverkan utanför reservatsgränsen.
- I de delar av skogen som är onaturligt likåldrig och/eller saknar död ved kan oregelbunden utglesning göras för att skapa variation och förutsättningar för inslag av grövre träd. Även yngre träd får gynnas på detta sätt för att öka mångfalden av naturligt förekommande träd och buskar.
- I norra delen av 4C finns granplantering som kan tas bort om tillfälle ges. Gran begränsas i övrigt både genom ringbarkning och röjning vid behov.

Skötselområde 5: Ädellövskog (12,0 ha)

Beskrivning

I anslutning till bebyggelse och åkermark finns två skötselområden med ädellövskog. Dessa marker har längre tillbaka hävdats som betes- och slåttermark men har vuxit igen till skogsmark. I ädellövskogarna finns inblandning av triviala lövträd och tall.

Skötselområde 5A domineras av bok med ett tämligen stort inslag av ek. Det finns gamla grova träd som tidigare stått i ett mer öppet landskap och död ved finns i form av högstubbar och lågor.

Lavfloran är rik med arter som grynig lundlav, liten lundlav, dvärgbägarlav, rostfläck, havstulpanlav och koralllav. Här finns också fällmossa, spinnfingersvamp och guldkremla.

I skötselområde 5B finns många grova ekar. I övrigt finns tall, hassel, m.m. Det finns öppna ytor med ungskog efter uttag av gran. Stor del av området är gammal täktbotten efter att en rullstensås har tagits bort och i östra kanten finns en kant av grus kvar. På de grova ekarna växer den sällsynta svampen rutsinn (NT).

Bevarandemål

- Ädellövskogar av bok och ek (naturtyperna 9110 och 9190) med inslag av andra lövträd och buskar. Tall är ett värdefullt inslag där det förekommer. Gran finns bara undantagsvis.
- Skogarna har stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. I skogarna finns tillgång på hålträd, stående och liggande multnande ved.
- Bryn i 5A mot skötselområdena 8A - 8D har gott om nektarrika buskar och träd.

Skötselåtgärder

- Vidkroniga grova träd ska gynnas genom att konkurrerande träd fälls eller dödas genom till exempel ringbarkning.
- Även yngre träd får gynnas på detta sätt för att öka mångfalden av naturligt förekommande träd och buskar.
- Bryn och öppna gläntor ska bevaras eller skapas.
- I täta yngre trädgrupper kan utglesning och friställning av enskilda träd göras för att på sikt skapa grövre och vidkroniga träd som kan ersätta de gamla träden.
- Granföryngring röjs bort löpande vid behov.

Skötselområde 6: Barrblandskog (18,4 ha)

Beskrivning

Det finns fem områden med barrskog med ett varierande inslag av gran, tall och lövträd. Föryngring av bok, ek, gran och rönn sker i områdena. En del av tallarna är gamla och grova. Det finns också många grova granar. Förekomsten av död ved är god i stora delar.

Område 6A är en flerskiktad blandskog. Område 6B och 6C utgörs av gammal granskog med ett inslag av tall, bok och björk. I båda områdena finns det rikligt med död ved. Här finns långfliksmossa och linnéa. I skötselområde 6D utgörs kantzonen mot vattendraget av barrnurskog som domineras av gran och tall med inslag av bok, ek, asp och björk. Norr om vägen finns ett lärkbestånd. Södra delen är skogbevuxen myr som domineras av yngre tall. Skötselområde 6E är en gransumpskog med vissa torrare partier närmast ån. Trädskiktet domineras av gran, men har ett stort inslag av tall och även en del björk. Vissa tallar är gamla och en del gran är senvuxen. Det finns gott om grövre död ved i olika ålder. På barrlågorna växer vedtrappmossa och kornknutmossa. Det finns gott om hålhäckande fågelarter såsom spillkråka, talltita, tofsmes. Dessutom har bohål av mindre hackspett noterats i björkhögstubbar.

Bevarandemål

- Lövrik blandskog (naturtyp Taiga, 9010) (≥ 30 % löv och ≥ 30 % barr). Inslag av tall och löv ska bevaras och gynnas. Skogens sammansättning av trädslag kan variera över tid och inom områdena men på övergripande, långsiktig nivå ska granens andel minska och lövets andel öka.
- Skogarna har stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. I skogarna finns tillgång på hålträd, stående och liggande multnande ved på land och i vattnet.

Skötselåtgärder

- Skötselområde 6a och 6d: Minska graninslag och gynna lövträd och tall genom att röja granföryngring och fälla unga granar. Granar som tränger tall och löv prioriteras. Mindre bestånd med likåldrig gran som saknar naturvärden får tas ut. I sådana ytor kan småskalig markberedning göras för att gynna tall. Granar som nyligen är vindfällda eller angripna av granbarkborre ska löpande tas bort eller barkas (se ovan under kap 6.2 Generella riktlinjer mm). Insatserna ovan

anpassas över tid utifrån risken för granbarkborreangrepp och stormfällning och kan också samordnas med skogsbruksåtgärder i angränsande skog. Det är positivt om fastighetsägaren kan hjälpa till med tillsyn och efter samråd genomföra åtgärder.

- Lärkbestånd norr om vägen vid bron vid Kanaltorpet får fastighetsägaren själv avveckla vid valfri tidpunkt.
- Vidkroniga eller grova träd, ska i alla områden gynnas genom att inväxande träd fälls eller dödas. Även yngre träd får gynnas på detta sätt för att öka mångfalden av naturligt förekommande träd och buskar eller för att nyskapa vidkroniga träd. Detta gäller i synnerhet tall.

Skötselområde 7: Öar (1 ha)

Beskrivning

Två små öar. Trädskiktet utgörs av barrblandskog med varierande inslag av lövträd.

Bevarandemål

- Lövrik blandskog (naturtyp Taiga, 9010). Inslag av tall och löv ska bevaras och gynnas. Granens andel ska minska.
- Skogarna har stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. I skogarna finns tillgång på hålträd, stående och liggande multnande ved på land och i vattnet.

Skötselåtgärder

- Frihuggning av tall för att bevara gamla grova tallar som är lämpliga boträd för rovfåglar samt säkra tillgången på ersättningstallar i framtiden.

Skötselområde 8: Åker (3,5 ha)

Beskrivning

I nordligaste delen vid Ålshult finns fyra mindre åkrar, 8A-8D, som omges av lövskog. De har under senare år använts för vallskörd.

Bevarandemål

- Bevara åkermarkens öppen.
- Omgivande bryn med blommande och bärande träd och buskar.
- Undvika läckage av näringsämnen och miljögifter till angränsande vattenområden.

Skötselåtgärder

- Fortsatt åkerbruk eller bete/slätter.
- Om spridning av gödsel görs ska hänsyn tas genom att lämna en skyddszon utan gödsling på 1-2 meter i ytterkanten av åkern.

Skötselområde 9: Trädklädd betesmark (0,8 ha)

Beskrivning

Vid Trestenshult sträcker sig en betesmark utmed sjön. Här finns en rik markflora och flera gamla, grova träd, bland annat bokar.

Bevarandemål

- Området ska vara trädklädd betesmark (naturtyp 9070) alternativt någon lövskogstyp (naturtyp 9020, 9190 eller 9110).
- Det ska finnas solitära lövträd, buskar och skogsbryn.
- I skogsbryn ska yngre ädellövträd frihuggas för att på sikt kunna bli vidkroniga träd.

Skötselåtgärder

- Återuppta hävden genom bete/slätter. Om hävd inte är möjligt blir alternativet spontan igenväxning där röjning görs för att gynna naturligt förekommande lövträdslag och tall.

Skötselområde 10: Friluftsliv

Beskrivning

Reservatet innehåller en stor variation med olika naturtyper och bjuder på en mångfald av naturupplevelser i närheten av vatten. Kanalen har under sommarhalvåret ofta lågt vattenstånd och framförandet av båt och kanot kan skada musslor. Skadorna sker när man kliver ur och drar farkosten och går på botten. Det är därför förbjudet att framföra båt eller kanot i kanalen (föreskrift C8). Risken för störning på fågellivet gör också att eldning och tältning är förbjudet. Inom övriga delar av Åsnenområdet finns goda och anordnade möjligheter att bedriva friluftsliv med båt, kanot, eldning och tältning på många platser. Detta naturreservat är därför inte högt prioriterat för anordningar för friluftslivet.

Bevarandemål

- Information i och om området ska vara lättillgänglig och bidra till att förhöja upplevelsen av besöket, genom att den är lättläst, fokuserar på upplevelser i området samt har informativa kartor.
- Anläggningar för friluftslivet till exempel strövstig, p-plats, informationstavla och rastplats kan anläggas på lämplig plats.

Skötselåtgärder

- Anlägg P-plats, informationstavla och rastplats inom skötselområde 2C. Utred och anlägg kortare strövstig söderut från Kanaltorpet/vägbron på västra eller östra sidan av kanalen. Anläggandet kan eventuellt samordnas med planerade miljöåtgärder i kanalen.
- Skyltning mot vatten om förbud att framföra båt eller kanot där kanalen börjar i norr och söder (föreskrift C8).
- Länsstyrelsens hemsida ska ha god information om området.
- Gränsmarkering av området ska ske.

7. Jakt och fiske

Enligt föreskrifterna är det förbjudet att jaga fågel inom reservatet. Det är även förbjudet att utfodra vilt eller anlägga åtel. I övrigt inskränker inte naturreservatet rätten till jakt och fiske i området. Jaktorn får uppföras och siktgata får röjas.

8. Bränder, storm, översvämningar, insekts-/svampangrepp

Vid händelser som medför att stora mängder träd dör och/eller faller omkull vid till exempel storm, insektsangrepp eller översvämning gäller följande. Död ved av lövträd och tall lämnas inom området, men veden får vid behov flyttas till annat skötselområde. Död ved i vatten ska lämnas kvar men får flyttas om behov finns. Om dessa händelser medför mycket stora mängder ris och toppar får delar av dessa tas ut. Eftersom det främsta syftet med naturreservatet inte i alla delar är att skapa multnande ved av gran kan angrepp av insekter som riskerar att medföra skada på grannfastighet åtgärdas genom borttransport, barkning eller motsvarande av gran.

9. Barnperspektivet

Området ska genom information, strövstig och rastplats med mera vara tillgängligt för både barn och vuxna.

10. Utmärkning

Reservatsgränsen ska märkas ut vilket innebär att gränsmärken målas på träd och på stolpar som slås ned i marken. Gränsmärkena ska placeras så att det går att se från ett märke till nästa. Vid gränsmarkering i skogsmark ska en tydlig gata röjas i gränslinjen, med 0,5 m på vardera sidan reservatsgränsen. Denna gata får vid behov underhållas av förvaltaren. De träd som avverkas i gränsgatan tillfaller fastighetsägaren som också själv får ta vara på dem eller låta dem ligga kvar. Reservatsgräns som sammanfaller med fastighetsgräns ska underhållas som fastighetsgräns på sedvanligt sätt. Reservatsgräns utmed väg placeras utanför vägområdet så att vägunderhållet inte påverkas av reservatet. Reservatsgräns i vatten kan märkas ut med bojar som placeras på ett sådant sätt att de inte påverkar framkomligheten för sjötrafiken.

11. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Tabell 6. Sammanfattande prioritering av skötselåtgärder

Skötselområde	Åtgärd	Prioritet, 1-3
1	Restaurering vattendrag	1*
2C, 2D	Borttagning av gran, gynna vidkroniga och grova träd samt efterträdare	1
2 (övriga)	Gynna vidkroniga och grova träd samt efterträdare	2
4	Utglesning, skapa variation, m.m.	2
4B, 4C	Utredning dike	2
5	Gynna vidkroniga och grova träd samt efterträdare, utglesning	2
6	Punktinsatser minska gran m.m.	3
6	Lärk tas bort (fastighetsägare)	
7	Frihugg grova tallar	3
9	Återuppta hävd	3
6 m.fl.	Tillsyn granbarkborre	1
5	Röjning gran	3

Prioritet: 1= Högst, 2= Hög, 3= Lägre

*Sker genom Life-projekt

12. Förvaltning, tillsyn och uppföljning

Länsstyrelsen är ansvarig för att skötseln av reservatet följer fastställd skötselplan. Detta inkluderar dokumentation och uppföljning av utförda åtgärder. Länsstyrelsen har även ansvar för den operativa tillsynen i naturreservat enligt 26 kap. miljöbalken genom att övervaka att föreskrifter, dispenser och tillstånd följs.

Uppföljning av bevarandemålen ska ske i enlighet med en uppföljningsplan för länets alla skyddade områden som framöver kommer att fastställas av Länsstyrelsen.

Uppföljning av utförda åtgärder och av bevarandemålen ligger till grund för en utvärdering av:

- om syftet med reservatet har uppnåtts,
- om bevarandemål och gynnsamt tillstånd uppnåtts i reservatet,
- om skötselmetoder behöver förändras,
- om en revidering av skötselplanen behövs.

13. Skötselplanekarta

Se nästa sida.

